

Orientering om

JØRGEN MOE-SAMLINGEN VED HOLE BIBLIOTEK

Da første bind med Asbjørnsen og Moes Norske Folkeeventyr kom ut i 1843, var Jørgen Moe huslærer hos familien Aall på Nes jernverk ved Tvedestrand. Der var Jørgen Moe blitt svært god venn med bestefar og eidsvollsmannen Jacob Aall (1773-1844). Bestefar Jacob fikk da også et eksemplar av eventyrene med personlig hilsen fra Jørgen Moe, og et vers innlimt i eventyrboka, der en strofe lyder slik:

«Jeg lagde Øret op til Folkets Hjerter, og lytted anspændt til de dybe Slag - - »

Uttrykket «Folkets Hjerter» står sentralt hos Jørgen Moe og kan sies å være en ledetråd i all hans gjerning. «Jeg lagde Øret op til Folkets Hjerter» kan derfor stå som motto over vårt arbeid og vårt ønske om at Hole etter hvert skal få en tilnærmet komplett samling med tekster av og om Jørgen Moe.

I 2009 begynte noen interesserte holeværingar å planlegge feiringen av Jørgen Moe-jubileet i 2013. Da ble det klart at vi manglet mye kunnskap om Jørgen Moe, og hvor skulle vi finne den? Var det ikke naturlig at bygda der Jørgen Moe var født og vokste opp, også hadde god tilgang til kunnskap om «bygdas store sønn»?

Dermed fikk jeg ideen om et eget Jørgen Moe-rom i Hole, et rom som skulle inneholde alle, dvs. så mange som mulig, tekster av og om Jørgen Moe. Etter hvert ble det klart at møterommet i Hole bibliotek ville egne seg godt som Jørgen Moe-rom.

Og slik er det blitt. I dag inneholder rommet rundt 600 tekster, i kopi eller original, av og om Jørgen Moe, og samlingen med Asbjørnsen og Moes eventyr består nå av rundt 60 bøker.

Vi synes dette har blitt en fin ordning. Ved Ringerikes Museum finner du gjenstander etter Jørgen Moe, mens du ved Hole bibliotek finner tekster av og om Jørgen Moe.

Målet med samlingen er at Jørgen Moe-rommet skal kunne gi publikum, unge som eldre, svar på alle de spørsmål som kan stilles om Jørgen Moe, f. eks.: Hva skrev avisene da barneboka *I brønnen og i tjernet* kom ut i 1851, eller: Hva skrev avisene da Jørgen Moe døde som biskop i mars 1882?

Nedenfor følger en oversikt over og en orientering om de datafilene som er etablert under arbeidet med Moe-samlingen. Hver datafil er skrevet ut og satt i permer som er tilgjengelige i Moe-rommet i Hole bibliotek, og de kan leses via Hole historielags hjemmeside.

En fil merket «Moe-litteratur»

Filen inneholder et register over all litteratur som er registrert, av og om Jørgen Moe, fra ulike skriftlige kilder. Kildene er ordnet kronologisk og deretter alfabetisk etter forfatter. Litteratur som er merket «OK», fins i Moe-samlingen.

Til nå har dette registeret rundt 1000 innførsler, og rundt 550 av disse er merket «OK» og fins dermed i Moe-samlingen, se neste punkt.

En fil merket «Stikkord tekst»

Under dette arbeidet har jeg laget en datafil med stikkord og en datafil med tekster til stikkordene, alt ordnet alfabetisk. Er du for eksempel interessert i hvem som fortalte eventyr til Jørgen Moe og slik kan regnes som en av hans informanter, så er stikkordet «Eventyrfortellere». Deretter går du til teksten under samme stikkord som så forteller hvor du kan finne litteratur om eventyrfortellere som Blind-Anne, Lakoder, Spitulanus, Kari Præstedatter osv.

Eksempel: Jørgen Moe skal være den første som har beskrevet et norsk juletre. Er du interessert i den beskrivelsen, slår du opp på stikkordet «Juletre» som så sier hvor du kan finne Moes juletre-beskrivelse.

Til nå inneholder listen rundt 300 stikkord.

En fil merket «Personregister»

Filen inneholder navn på personer som er omtalt av Jørgen Moe, eller personer som i ulike kilder er omtalt sammen med Jørgen Moe. Personregisteret inneholder f. eks. navn på familie-medlemmer, venner, kolleger, forfattere, kunstmalere osv. Etter hvert navn følger tilvising til litteratur der den aktuelle personen er omtalt.

I dag inneholder registeret rundt 450 navn, og navnene er selvsagt ordnet alfabetisk.

Eventyrutgivelser

Henning Østberg ga i 2011 ut en bibliografi om Asbjørnsen og Moes eventyr og sagn, og denne bibliografien omtaler 484 eventyrutgivelserutgivelser.

I dag har Moe-samlingen i Hole rundt 100 eventyrbøker, så det er langt fram til 484. Men våren 2014 fikk Jørgen Moe-komiteen i Hole historielag kr. 50.000 av Sparebankstiftelsen Ringerike til innkjøp av eventyrbøker, så snart kan kanskje skryte av at eventyrbygda Hole har Norges største samling med eventyrutgivelser!

En fil merket «Eventyr»

Jørgen Moe skrev opp rundt 200 eventyr eller eventyrvarianter, og rundt 20 av disse er fra Ringerike. I filen finner du eventyrene omtalt alfabetisk etter tittel, og opplysninger om når, hvor og hvem som har fortalt eventyrene, når slike opplysninger fins. Videre kan du lese hvor eventyret er trykket, og da oppgis hovedsakelig bøker som fins i Moe-rommet.

En fil merket «Barnebok»

Jørgen Moe skrev én barnebok: **I brønnen og i tjernet**. Den kom ut i 1851, og vi kan med rette si at den har hatt et «eventyrlig liv». Boka er med rette kalt:

Norges første moderne barnebok

Norges lengstlevende barnebok

og dermed må Jørgen Moe sies å være

Norges første moderne barnebokforfatter.

Barneboka har kommet i 10 opplag: 1851- 1880 - 1898 - 1928 - 1939 - 1963 (nytt opptrykk i 1964) - 1972 - 1973 (nytt opptrykk 1975) - 1987 - 2013, og boka er illustrert av flere norske kunstnere, blant annet Henrik Sørensen. Den 10. utgaven av barneboka kom ut i jubileumsåret, og den er illustrert av barnehagebarn og skolebarn i Hole.

For tiden er alle 10 utgavene av barneboka utstilt i Jørgen Moe-rommet, men de eldste utgavene har vi bare til låns.

Filen inneholder ulike opplysninger om **I brønnen og i tjernet**, litterære analyser, avis-omtaler, illustrasjoner osv. Barneboka er også utgitt i England, Tyskland og USA.

En fil merket «Dikt»

Bare 15 år gammel skrev Jørgen Moe dikt til sin søster Beate, og ett av de siste diktene skrev han rundt 1880. Moe hadde derfor det meste av livet en aktiv lyrisk åre.

Jørgen Moe skrev rundt 160 dikt og ga ut i alt fem diktsamlinger: «Digte» i 1850, «Digte», 2. utgave, i 1856, «At henge paa Juletræet. Nogle faa Digte» i 1855, forøkede utgaver i 1860 og 1863 med tittelen: «En liden Julegave. Gammelt og Nyt».

Flere av diktene er såkalte leilighetsdikt skrevet på oppdrag til bestemte begivenheter. Noen eksempler: Til åpningen av Oscarshall i 1852 skrev han diktet «Oscars-hal», til åpningen av Randsfjordbanen i 1868 skrev han «Til Kongen ved Randsfjords-Banens Aabning», og til avdukingen av Karl Johan-statuen på Slottsplassen i 1875 skrev han «Ved Afsløringen af Mindesmærket for Carl Johan».

I denne filen er diktene ordnet alfabetisk etter tittel med opplysninger om når diktet ble skrevet og eventuelt hva slags dikt, om det er minnedikt, leilighetsdikt, kjærlighetsdikt osv, der slike opplysninger fins. Videre kan du lese om hvor eventyret er trykket, og da oppgis hovedsakelig kilder som fins i Jørgen Moe-samlingen.

Målet er at filen etter hvert skal inneholde opplysninger om alle diktene Jørgen Moe skrev, og i tillegg kopier av hans utrykte dikt.

En fil merket «Brev»

Jørgen Moe har etterlatt seg bortimot 500 brev, og rundt 300 av dem befinner seg i Nasjonalbiblioteket, men en del av dem fins også hos private samlere.

Brevene som er registrert spenner over et tidsrom på 53 år, fra 1828 - 1881, og til sammen gir brevene et enestående innsyn i Jørgen Moes kunstnersinn.

I filen vil du finne et oversyn over alle brevene ordnet etter dato. Videre er det til hvert brev knyttet opplysninger om mottager, hvor brevet er omtalt, hva det inneholder og hvor det eventuelt er trykket, når slike opplysninger fins.

Målet er at Jørgen Moe-samlingen skal ha kopi av originalbrevene, og i tillegg en versjon av brevene med trykte bokstaver, da Moes håndskrift kan være svært vanskelig å lese.

En fil merket «Prekener»

Jørgen Moe virket som prest og forkynner i nesten 30 år. Han var kapellan i Krødsherad 1853-1863, sogneprest i Bragerne i Drammen 1863-1870, prost i Vestre Aker i Oslo 1871-1876, og til slutt biskop i Kristiansand stift fra 1876 til sin død i 1882.

Det fins i dag rundt 250 håndskrevne preken-manuskripter etter Jørgen Moe, knapt 200 av dem i Nasjonalbiblioteket. Vi arbeider med å skaffe oversikt og kopi av prekenene, og vi arbeider med å få oversatt noen prekener til mer moderne og leselig norsk.

Målet er at denne permen i Moe-rommet skal inneholde alle Jørgen Moes bevarte prekener, i original eller kopi, og med opplysninger som fins om disse.

En fil merket «Livsløp»

Filen inneholder, i stikkords form og kronologisk ordnet, viktige begivenheter i Jørgen Moes liv.

Veien videre

Jørgen Moe-samlingen er i høyeste grad et prosjekt under arbeid, og for at Moe-komiteen skal lykkes med å nå sitt ambisiøse mål: Moe-samlingen skal inneholde ALLE tekster skrevet av og om Jørgen Moe, er det nødvendig med positiv interesse og bidrag fra ulike miljøer.

Vi håper at Moe-komiteen i Hole historielag, sammen med alle andre interesserte, vil klare å skape det Jørgen Moe-rommet vi drømmer om i dag.

På vegne av Jørgen Moe-komiteen i Hole historielag
Margit Harsson
Sundvollen, 12. mai 2014